

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1906

Ny följd * IX årg.

Häft. 15.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: **LOTTEN DAHLGREN**

INNEHÅLL:

HILMA BORELIUS: Rösträttskvinnor vid kongressen i Köpenhamn 7—11 aug. 1906.

S—D PL—N: Hvad som ännu fattas.

A. U.: Nya vägar. Några tankar om »Dolda krafter» af Eskil Eckhart.

Litteratur: M. TH.: Tolstoj och Dostojevski af D. MERESJKOVSKI.

Från kvinnovärlden: England.

En skrifvelse från Fredrika-Bremer-Förbundet rörande de kvinliga telegrafisternas ställning.

Föreningsmeddelande.

Från skilda håll.

Post skriptum: Deputationer.

Under sommaren.

komma och borttaga till och med liklukt, om man på ändamålsenligt sätt använder uppfinnarens fabrikat. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos **Geijer & Co Stockholm.**

Till att för luktsinnet dölja illaluktande gaser äfvensom till att förhindra förruttelse användes ofta giftiga flyktiga ämnen. Försök det **giftfria** preparatet Salubrin! Man kan med lätthet både före-

Sjusköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokursér och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå, 25 Tunnelgatan. — Allm. Tel. 82 11. Riks Tel. 68 98.

Kvinnliga juridiska byrån

Triewaldsgränd 2. A. T. 143 23.
Kontorstid kl. $\frac{1}{2}$ 10—4.

Utför rättegångar, verkställer boutredningar och arfskiften, förmedlar egendomsförsäljningar, affärsöfverlåtelser och ackordsuppörelser under hand, uppsätter legala handlingar, utför i öfrigt juridiska uppdrag af alla slag samt ombesörjer med energi och till ytterst billigt arvode inkasseringar.

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m.** Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

5 REGERINGSGATAN 5.

Ellen Fries' bibliotek

är öppet *alla hvardagar kl. 3—4 e. m.*

Biblioteket är mot skriftlig borgensförbindelse af känd förbundsmedlem afgiftsfritt tillgängligt för kvinnor, som egna sig åt studiet af historia och närliggande ämnen.

Det är dessutom tillgängligt för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Nya Hushållsskolan.

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

Obs.! Särskild matsal för fruntimmer.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster m. fl.

Målarskolan 5 Biblioteksg. 1 tr.

Lektioner gifvas dagligen uti Akvarell-, Gobelin-, Olje- och Porslinsmålning, Gyllenläder och Läderplastik.

Anmälningstid 10—4.

Telef. Brunkebg 62.

Obs.! Välsorteradt lager af Porslin samt färger för målning. Bränning af Porslin utföres.

Emma Nordberg & Augusta Peterson.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning.

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

→ Hvar ←

kan man få god och praktisk utbildning i språk samt på samma gång sköta hälsan året om? Begär prospekt till

**Hussborgs Rekreatiohem,
Johannisberg.**

SCHWEIZERBRODERIER.

Hvita broderade Remsor, Väfnader, Spetsar m. m. Absolut största urval, billigaste priser. Rikt profsortiment till landsorten.
Broderiaffären, 24 Kommendörsgatan
1 tr. (hörn af Sibillegatan).

Fröken Nanny Hårds af Segerstad

SJUKHEM,

STOCKHOLM, Sibillegatan 46—48, 4 tr. (Hiss).

Hemmet emottager konvalescenter, nervsjuka och invärtes sjuka, men inga smittosamma sjukdomar. Hemmet i alla afseenden förstklassigt.
Rikstel. 88 44. Allm. tel. 99 44.

Försäljes i flaskor om 1 å 2 liter.

Försök blott en gång

Liljeholmens

ättika

och du skall lära dig uppskatta dess goda smak och fina arom, ojämförligt öfverlägsen den i handeln förekommande ättiksyran.

Uppritade Broderimönster

i största urval från 25 öre, färglagda från 75 öre till högre priser. Konstnärliga namn från 20 öre.

All sorts märkning emottages.

Största urval af uppritade, påbörjade och färdiga broderier samt garn, silke & tyger.

Italienska och franska Spetsar.

Elever i handarbeten, ritning och målning emottagas.

Fru Eva Kullens originella svenska nationaldräkter.

Beställningar å Fanor och Standar till föreningar emottagas.

Order expedieras äfven till landsorten.

Hallins Slöjd- och Broderiaffär,

22 Malmskillnadsgatan (hörnet af Hamngatan.)

Allm. tel. 220 97. Stockholm.

Rösträttskvinnor vid kongressen i Köpenhamn 7—11 aug. 1906.

Det vore underligt, om ej mötet i Köpenhamn jämte den betydelse det får för de olika nationalföreningarnes delegerade och öfriga rösträttsintresserade deltagare och genom dem för den kvinliga rösträttsrörelsen i respektive länder, också har verkat rätt kraftigt såsom propaganda bland hittills utanförstående i den stad, där det hölls. Redan förberedelserna till kongressen hade ju, efter hvad vi fingo höra af de danska damer, som stått i spetsen för de praktiska anordningarna: mötesbyrån, inkvarteringen af en del utländska delegerade, nöjeskomitén etc., kallat fram många villiga och hjälpande händer, som förut icke varit med i rörelsen. Och så pressen. Den hastighet, med hvilken den slog om från den smått ironiska ton, hvarmed kongressen på förhand omtalades, till den ton af öfverraskadt erkännande, ja, beundran, som gjorde sig gällande i referaten, var betecknande.

Internationell samling kring ett bestämdt mål, däraf blir en enhet i mångfald, som sätter både känslor och fantasi i rörelse, och det skadar icke, när den intellektuella näringen därjämte är så solid, som här var fallet. Utom hvad man direkt fick veta genom föredragen, kunde man mången gång af de delegerades personer göra sina intressanta slutsatser angående »kvinnofrågans» läge i de olika länderna.

* * *

Nog kunde t. ex. *Tyskland* på denna rösträttskongress haft bland sina representanter sådana unga fruär som den glada mrs Donohoe från Australien eller den drottninglika mrs Denison från Canada, men nog voro de såsom rösträttskvinnor betydligt mera *typiska* för de länder, de representerade, än om de varit tyskor.

I Tyskland äro »societeten» och kvinnorrörelsen i det hela på fiendefot, och lika vänligt är förhållandet mellan den senare

och den borgerliga patenterade tyska husmoderligheten. De, som icke kunna trifvas i källborgerlighetens kvafva stugluft, få nog merendels afstå från att bilda eget hem.

Det förefaller icke som en tillfällighet, att man just hos ett par af tyskorna kunde finna några drag af hvad den konservativa massan kallar »emancipationstyp». Tyskan fru Ruben var en af dem, som vid minnesfesten öfver Susan B. Anthony flätade ett blad i minneskransen, och hennes ord skuro som en hård trumpetstöt genom de öfriga talarinnornas hjärtliga och blida toner vid denna mycket stämmningsfulla fest. Lika radikal och aggressiv är nog i grunden juris dr Anita Augspurg, dock icke otreflig att se och höra med sitt kortklippta hår och sin sonora altstämma. I hvarje fall en förmåga. Icke blott klar och öfverskådlig utan i hög grad underhållande var hennes redogörelse för den tyska »Verband für Frauenstimmrecht», hvars organisations- och verksamhetssätt betingas af de egendomliga politiska förhållandena i Tyskland. Så har t. ex. »Verband für Frauenstimmrecht» i den lilla staden Offenbach am Main, belägen i det liberala Hessen, en stor lokalförening, hvars flesta medlemmar äro bosatta i Frankfurt am Main i det stränga och kvinnosaksfientliga Preussen.

En annan tysk akademiker, dr Schirmacher, intelligent, smidig, behaglig, var den förträffligaste tolk mellan de tre kongress-språken, tyska, franska, engelska — det sista förhärskande — med en snabbhet i uppfattningen och en språkvirtuositet, som gjorde hennes tolkning till en intellektuell njutning för språkintresserade. — Jag vill i parentes anmärka, att *föredragen* icke tolkades, endast diskussionsinlägg och resolutionsförslag på »arbetsmötena». Men på aftonmötena gafs en kort resumé af föredragen på *danska* af fröken Eline Hansen. — Dr Schirmachers personlighet var det icke lätt att få tag på. Det drag af lidelsefullhet, som fanns hos hennes landsmaninnor, fröken Lüders, hvilken höll det bästa talet vid afskedsfesten på Skydebanen, och fröken Heymann, saknades alldeles hos dr Schirmacher. Icke heller hade hon den lugna öppenhet, som utmärkte de flesta af de engelsktalande representanterna.

Lidelse fanns däremot hos den unga *ryskan* med sammetsmörka ögon och slavisk typ, som under den första dagen i ett tal på tre minuter framhöll »Demokratisierung der Bewegung» såsom det viktiga och enda nödvändiga för rösträttens framgång.

De öfriga ryskorna voro äldre, härjade af sorg öfver sitt folks — och sina egna — lidanden. Det låg något dämpadt tragiskt öfver dem, som framkallade den starkaste medkänsla. Hur man än ryser öfver tidningarnes beskrifningar, får man dock ett mera gripande verklighetsintryck, när man ser för sig de personer, som själfva lefvat midt inne i eländet. Aldrig glömmar jag samtalet med den ena ryskan, som beskref, hur hennes man, en framstående jurist, utan sak satts i fängelse, och sina ansträngningar att få honom fri. Efter långa resor fram och åter i midvintern mellan hufvudstaden och den stad, där hennes man satt fängslad, och upprepade vädjanden till grefve Witte, hade hon äntligen lyckats, hvarefter de bosatt sig utomlands. Aldrig glömmar jag det tonfall och den blick, hvarmed en annan af ryskorna sade, då hon gaf mig sitt kort: »Min adress kan jag inte säga er, jag vet inte, hvar den kommer att bli, min man är anklagad...»

Genom sina politiska förhållanden en kontrast till ryskorna voro *finskorna*, som representerade den nationella frihetens och tillika den kvinliga rösträttsrörelsens lyckliga seger. För dem liksom för ryskorna var den förra det öfver allt viktiga och den senare blott en del af den. Det dånande bifall, som hälsade dem, var också lika mycket riktadt till dem i egenskap af finskor som i egenskap af dem, hvilka vunnit målet: kvinnans fulla medborgarskap. I en hård skola ha Finlands kvinnor förtjänat det. Också hvilade där ännu något af de tunga årens allvar öfver de finska delegerade vid kongressen. Den redogörelse, som den ståtliga fröken Furuhjelm gaf under det stolt klingande namnet: »vår seger», var helt igenom enkel och flärdlös. Under de sju svåra åren efter februarimanifestet hade kvinnorna blifvit männens arbetskamrater i den tysta, ihärdiga fast nästan förtviflade, oblodiga försvarskampen mot Ryssland, och blifvit det *så*, att när befrielsens timma slog, behöfdes inga debatter om kvinnans rösträtt.

Med rätta fingor de båda unga talarinnorna från *Ungarn*, fröken Glücklich och fröken Rosika Schwimmer, af Köpenhamns tidningsreferenter betyg på att vara »nydelige». Det fanns bland de ungerska delegerade två fröknar Schwimmer, systrar och så lika hvarandra, att jag vid middagen i Marienlyst, då båda voro hvitklädda, råkade tacka den ena för den andras föredrag. Fröken Rosika Schwimmer, rask, liflig, munter, ungdomligt käck,

gjorde sin redogörelse för Ungarns kvinliga rösträttsrörelse och de olika partiernas ställning till den till en af de mest fängslande bland de många olika rapporterna.

»Den yngste og mest indtagende af alle Damerne» kallade en manlig tidningsreferent *Italiens* enda representant vid kongressen, Teresa Labriola. I Italien har landsföreningen för kvinnans rösträtt så nyligen bildats, att den först nu vid kongressen anmäldes till inträde i International Woman Suffrage Alliance. Teresa Labriola, docent i rättsfilosofi vid universitetet i Rom, är förtjusande att se på. Fin och smidig, från hufvud till fot präglad af denna sydländska grace, bredvid hvilken våra nordiska skönheter vanligen te sig som stela dockor. Hennes lätta, snabba hufvudrörelser komma en att tänka på en liten fågel. Hennes hy och rika hår påminna om sagornas stående beskrifning: »hvit som snö, röd som blod, svart som ebholtz». Mycket öfver sagoprinsessornas ålder ser hon inte heller ut att vara. Men om toaletten säger en, att hon ej är en sagoprinsessa utan en ung dam i 20:de seklet, så säger den forskande blicken i de stora, blixtrande svarta ögonen, att hon icke *blott* är en förtjusande ung dam. Hvarför skulle icke en universitetslärare i juridik på samma gång vara en vacker ung kvinna? Vetenskaperna bruka ju symboliskt framställas i kvinnogestalt — så mycket bättre, om man kan taga vetenskapens egna idkerskor till förebilder! Men hur välväxt hon än är, skulle Teresa Labriola ej lämpa sig som modell för monumental plastik. Hon är för litet massiv, för lätt och sväfvande. En genie liknade hon i sin luftiga hvita dräkt, ej en marmorgudinna.

Icke blott genom kontrast utan genom beröringsassociation kommer jag nu närmast att tänka på den *engelska* mrs Montefiore, som vid ett af aftonsammanträdena talade näst efter Teresa Labriola; hon var ej ibland den under International Alliance sorterande engelska nationalföreningens delegerade utan tillhörde de s. k. »fraternal delegates», hvilka ej ha rösträtt men väl yttranderätt vid afgörandet af Alliansens angelägenheter. Hennes föredrag var en redogörelse för den engelska arbeterskeföreningen Women's Social and Political Union's åtgöranden, men slutade med ett skickligt valdt citat af Ibsen. Mrs Montefiore är socialist, mycket rik, gift med en brorson till den store filantropen Sir Moses Montefiore och har adopterat det egendomliga och tvifvelaktiga agitationemedlet för kvinlig rösträtt att vägra betala skatt. Hon

låter polisen göra utmätning i hennes bostad. Till sitt yttre är hon ej tilltalande, storväxt, grofhuggen, med tunga rörelser. Men en odisputabelt stor talareförmåga räddade henne från att verka löjligt och en godmodig humor från att verka osympatiskt ens på dem, som afgjordt ogillade hennes metod. Ingen skrat-tade åt henne, alla skrattade, då hon ville det. I hvilken sympatisk dager förstod hon icke att framställa de framför Asquiths hus demonstrerande arbeterskorna. Några blefvo fängslade, och ingen af dem ville tillåta mrs Montefiore och andra sina rika vänner att betala bötessumman för dem utan föredrogo att gå i fängelse och lida för den goda saken. Man kan lätt föreställa sig, då man hör henne, att mrs Montefiore skall göra stormande lycka som folktalare bland tusentals arbetare och arbeterskor vid de stora mötena i Londons parker. — Äfven fränsedt hennes elektriserande framställningskonst förstod man bättre de mycket omtalade arbeterskedemonstrationerna, då man fick veta, att de engelska fackföreningarna underhålla arbetarerepresentanterna i underhuset — parlamentsledamöterna få nämligen intet arvode — och att i åtskilliga af dessa föreningar 60 proc. af bidragen er-läggas af kvinnor.

Engelskorna talade alla väl och med synbar katedervana. Enkel och flärdlös var den präktiga, sakkunniga, slagfärdiga mrs Fawcett, medlem af styrelsen i International Woman Suffrage Alliance. Uppträdde hon i en diskussion, talade hon i korta, bestämda satsar, alltid i knappaste form, alltid om fakta. Hennes personlighet stod förträffligt i öfverensstämmelse med hennes egenskap af nationalekonom och af mor till den första kvinliga matematiker, som blifvit »senior wrangler» vid ett engelskt universitet. Lika solid som mrs Fawcett verkade den långa, stillsamma, ytterst diskreta journalisten miss Morris, som ej höll föredrag men utmärkte sig vid diskussionerna, särskildt rörande planen att utge ett internationellt rösträttsblad.

Nästa möte kommer International Woman Suffrage Alliance att anordna i *Holland*. Så bestämdes det på uppmaning af de holländska delegerade. Hur gärna skola icke de, som varit med nu, resa till dr Jacobs' och fröken Kramers hemland! Dr Jacobs, Hollands första kvinliga läkare, klar, lugn, humoristisk, vänlig, har ett af dessa utseenden, som ögonblickligen tillvinna sig ett obetingadt förtroende, som framkalla en känsla af trygghet och hemvärme, hvar och när man än ser dem. Hon är en af dem,

för hvilka tanken på samhällets reformering genom kvinnans politiska och sociala befrielse är den röda tråden i deras lif. Men hon har icke behöft bli martyr för den tanken, såsom Susan B. Anthony var det under den tidigare delen af sitt lif. Gift med en man, som fullt delade hennes intressen, har dr Jacobs varit en af de *bekämpare af fördomar*, som genom sina lyckliga personliga förhållanden undgå all bitterhet, och å andra sidan en af de *lyckliga*, hvilkas reformtankar ej lämna dem rum för själfvisk maklighet. — Mycket sympatisk var äfven fröken Kramers, en annan af de holländska delegerade, tillika sekreterare i International Woman Suffrage Alliance's styrelse. Hennes protokoll, omfattande 8—9 timmars dagliga förhandlingar, och för hvilkas utarbetande hon måste släppa till det mesta af sin, nattro, voro mäterliga. Och hon själf, strålande af sundhet och välmåga, var den hemtrefligaste syn man kan tänka sig. Så mycket mer, i mitt tycke, som hon var liksom utklippt ur ett holländskt porträttstycke från 17:de århundradet. Ögonens läggning, pannans hävlfning, näsa, kinder, allt var så likt, att man bara saknade en tallriksliknande pipkrage kring halsen för att illusionen skulle varit fullständig.

* * *

Amerikanskorna är det svårt att yttra sig om — jag tänker närmast på ordf. mrs Chapman Catt och Rev. Anna Shaw — utan att förfalla till ett flitigt bruk af superlativer. Hvilken ordförande är icke mrs Chapman Catt! Opartisk, som vore hon själfva den rättvisans gudinna, som med vågskål i hand är afbildad på alliansmärket, orubbligt lugn, energisk, spänstig, alltid färdig med rätta ordet i rätta ögonblicket, vare sig det gäller en saklig upplysning eller ett väl funnet och väl formadt tillfällighets-tal. Det helhetsintryck, kongressen efterlämnat, är knutet till ordförandens behärskande personlighet. Den »europiskt» sinnade, som varit benägen att med det »amerikanska» förknippa föreställningen om ytlig godtköpsbildning, fabriksmässig uppkomlingskultur, borde blifvit botad för otillbörligt generaliserande af det slaget. Men om klar målmedvetenhet och stor arbetsförmåga äro amerikanska egenskaper, så är mrs Chapman Catt för visso en äkta amerikanska. Lugn, samlad energi talar i hvarje drag af hennes ansikte. En fulländad lady, med värdigt behag i hvarje örelse — mycket få kunna så estetiskt behandla solfjädern som

mrs Chapman Catt ordförandeklubb — är hon så ståtlig, att den utsökta elegansen i hennes dräkt endast blir en ram för hennes utseende, och så öfverlägsen — vältalig, klok, kraftfull — att både det ena och det andra endast blir en ram för hennes personlighet. Mrs Chapman Catt är en drottning utan guldkrone och hermelinsmantel, en drottning genom sina ledareegenskaper, ehuru äkta demokratiskt sinnad.

Reverend Anna Shaw är en liten rundlagd dam omkring 60-talet, med hvitt hår, svarta ögonbryn och stora mörka ögon. »En elskelig, klog og fin Bedstemoder» så beskref en tidning hennes utseende, väl med tanke på det hvita håret, ty en »Bedstemoder», som liknat henne, har bestämdt hvarken tidningsreferenten eller vi andra sett och hört. Hon går f. ö. icke in under någon kategori, som ännu finnes, hon tvingar till det besvärliga arbete, som kallas ny begreppsbildning. Köpenhamstidningarna kastade sig, kan man gärna säga, i stoftet för hennes vältalighet. Och hvad kunde de annat göra? Väl bepansrad skall den åhörare vara, som ej ger sig på nåd och onåd åt en sådan talare. Men än mer — en hård formalist, en torr intellektualist skall den vara, hos hvilken icke snart beundran för *vältaligheten* såsom sådan träder i bakgrunden för beundran för *vältalaren*. Rev. Anna Shaw, en af Amerikas första kvinliga präster, har en underbar stämma, ett underbart leende, underbara ögon. En stämma mäktig af hvarje uttryck, rik och fyllig i alla tonlägen. Ett leende, outtömligare än Mona Lisas men icke själförsjunket, inåtvändt, utan alltfamnande, lysande, värmande. Då hon är högtidligt allvarlig, blir ansiktet stilla, och allt lif samlar sig i ögonens inte n siva uttryck. Hon ser då ut som den som skådar in i en annan värld...

Hilma Borelius.

— * —

Hvad som ännu fattas.

Enhvar, som kastar en jämförande blick på förhållandena vid tiden för Fredrika Bremers uppträdande och dem som nu göra sig gällande, skall villigt erkänna, att de framsynta idéer hon utsådde icke endast ha fattat rot, utan begynna mogna till

skörd. Men dem, som nu i glädje skola skörda frukten af hennes törnuppfyllda arbete åligger därför äfven ett stort ansvar. Ännu fordras det mod och uthållighet i »arbetet på kvinnans höjande i alla afseenden», och i icke mindre grad insikt och måttfullhet. Fredrika-Bremer-Förbundet, hvars program innefattas i ofvan citerade ord, har i det afseendet intet att förebrå sig, och ingenstädes har väl detta arbete fortskridit så jämnt, så vackert som i vårt land. För hvarje vän af dessa sträfvanden är detta i dubbel måtto glädjande. Med grämlse måste han nämligen ge akt på hvarje olyckligt missgrepp, hvarje oförnuftigt skjutande öfver målet, hvilket icke kan annat än skada den i sig själf så rättvisa saken. Ofta mera kritisk än ovännen gentemot detaljerna, ser han dessutom med förstämning hvarje »remna i lutan». Och han kan ju icke dölja för sig, att det ännu är mycket som fattas.

Ty i samma mån som arbetsfältet vidgas, framställer sig oafåtligt ny, obruten mark. Ett sådant här i landet kanske alltför litet beaktadt område är i regeln skarpt i ögonen fallande vid de möten i landsorten, där kvinliga talare uppträda eller väntas skola uppträda. Hur ofta svika de icke i det afgörande ögonblicket! Ofta då diskussion skulle inledas, måste den förklaras afslutad, innan den egentligen kan sägas ha ägt rum. Jag tror att denna erfarenhet från de nybildade F.-B.-F.-kretsföreningarna litet hvarstädes här i landet ger vid handen, att dessa föreningar ännu äro att betrakta såsom nyfödda. De måste lära sig att tala först, innan de kunna handla!

Det är hvarken brist på intelligens eller tankar, som klafvinder så många erfarna, mogna kvinnors eljest rörliga tungor. Sanningen är nog den, att den svenska kvinnan, ännu alltför ovan att höra sin stämma ensam tala i en offentlig lokal, blir som paralyserad af skräck vid blotta tanken därpå. Och så kommer det sig mången gång, att eljest tungt vägande ord aldrig bli sagda.

Men kvinnan behöfver icke längre demonstrativt visa de få vid dylika möten närvarande representanterna af det manliga släktet, att hon mycket väl förmår hålla tand för tunga, och att det icke är så farligt med den kvinliga talträngdheten i det offentliga lifvet. På det området har hon tegat i sekler. Det måste bli ett slut på hennes tystnad nu.

Vill hon alltjämt kämpa sig fram till en makt som betyder

ett plus af godt för samhället, som för landet i dess helhet, skall hennes stämma kunna göra sig hörd i kommunens tjänst eller en gång i politikens — i den tid, då enligt Bertha von Suttners framtidsdröm, *moralen* kanske genom henne skall komma att genomsyra politiken! — då måste hon lära sig *talets konst*.

Ty kvinliga talare af Guds nåde äro ännu alltför tunnsådda i vårt land.

Hur ofta har man icke nu tillfälle att iakttaga, att där »utförsåfvorna» fattas har ett aldrig så väl genomtänkt föredrag föga verkan. Ett entonigt uppläst eller illa framfördt tal kan aldrig bringa åhöraren i innerlig kontakt med talaren, kan aldrig från den senare öfverföra den gnista, som skulle göra den förres hjärta brinnande i honom. Och det är detta som fordras, hvarken mer eller mindre, när helst en sak förfäktas eller ett allvarligt ämne är å bane från höjden af en talarstol. Eljest blir det endast ord, ord, ord, som blott »gå i luften» — såsom en kvinna af folket en gång träffande kritiserade en ordrik predikant.

I Frankrike har man vältalighetskurser för präster, i Amerika få gossarna särskild utbildning i »*public speaking*». Och kvinnan, hvilken i alla offentliga angelägenheter hittills haft sig anvisad den stummas roll, hur kan hon tro, att hon får »talets gåfva» i samma stund hon beträder estraden? Nej, här *måste* göras något för att utbilda kvinliga vältalare i Sverige.

En kvinna i talarestolen är ännu här i landet en så pass ovanlig företeelse, att det hvilar ett gränslöst ansvar på de å detta område banbrytande. Jag tror, att de äldre, mera mognade kvinnorna, de som sitta inne med tankar och erfarenheter, känna detta. Därför tåga de. De yngre återigen, som i allmänhet nu för tiden kännetecknas af en icke alltid berömlig oräddhet, ha icke förstånd nog att inse, när de böra tala eller tåga, eller hur de böra framlägga sina hugskott.

Hvarför skulle de icke kunna uppfostras till dugliga talarinnor genom af Fredrika-Bremer-Förbundets kretsöreningar öfverallt i landet bildade diskussionsklubbar, där vältalighetskurser gåfvos?

I dessa klubbar skulle medlemmarna i tur och ordning under insiktsfull ledning hålla uppläsningar att börja med och därefter föredrag öfver själfvalda eller uppgifna ämnen. Åhörarna skulle därefter, för att vänjas vid snabbtänkt, kortfattadt diskutera en eller annan punkt af det hörda. Lika stor vikt borde därvid läggas vid talets formfulländning och klart öfverskådliga innehåll,

som vid talarinnans yttre uppträdande. Så länge en kvinlig talare ännu faller i ögonen, bör hon ju vinnlägga sig om att undvika allt som kan i minsta mån verka stötande eller störande, vare sig i dräkt, hårklädsel eller gester. Kvinlig behagsjuka i talarstolen är lika motbjudande som ett karlavulet uppträdande. Ett flärdfritt, värdigt väsen jämte måttfulla gester äro oeftergiffiga villkor för en talarinna, så är ett lämpligt organ samt förmågan att fullt behärska detta att betrakta som a och o för en kvinlig Demosthenes. Den kvinna som icke äger dennes energi att utbilda sina röstresurser, bör, i händelse hon af naturen blifvit begåfvad med en tunn, skarp eller osympatisk röst, endast i sista hand ägna sig åt kallet.

Genom sångöfningar kunna ju likväl både lungor och stämband tränas och genom öfningar i klar och tydlig diktion språkliga ovanor bortarbetas. Med ett ord öfning, öfning, tills talets *konst*, I svenska kvinnor, faller som en naturlig gåfva i ert sköte! Och när ni hunnit dit, när ni genom en konst som blifvit naturlyckas hålla ert auditorium andlöst fånget, då ser jag er såsom hänförda bärare af de högsta idéerna i besittning af en makt, som kan leda till hela mänsklighetens väl.

S—d Pl—n.

—*—

Nya vägar.*

Några tankar om »Dolda krafter» af Eskil Eckhart.

Hur mycket talas det icke i våra dagar om vetenskapens och särskildt naturkunskapens oerhörda framsteg under de sistförflutna hundra åren! De äro snart sagdt hvar mans egendom, alla de upptäckter och uppfinningar som gjorts under denna tid,

*) Häft. 18—19 1905 innehöll en artikel af märket F. E. om den då nyss startade skriftserien »Vägen», hvars ädla och mot sanningen sträfvanande mål varmt erkändes, på samma gång afstånd gjordes från vissa af arbetets tendenser. Då emellertid ämnesvalet i »Vägen» är af en så skiftande beskaffenhet, att det lämnar rum åt de mest olikartade uppfattningar, tveka vi ej att delge våra läsare ofvanstående »tankar» om serieens senaste häften, meddelade af en meningsfrände, ehuru de genom sin så godt som odeladt erkännande natur tyckas afvika från det föregående uttalandet.

Red.

och de nya sanningar, som funnits ljuda nära nog från barns och spenabarns munnar. Och den världsbild som är flertalets har grundligt omdanats, ty gränslinjen mellan det möjliga och det omöjliga, som förr drogs trångt kring tillvaron, har vidgats i en grad, om hvilken gångna släktled ej kunnat drömma. Likaledes är det väl känt, hur det mesta af allt det nya, som tanke och forskning bragte i dagen, i början möttes af likgiltighet, tvivel och hån. Men trots detta hafva i allmänhet vår tids människor ännu ej lärt sig att vara framsyntare än sina fäder, de hafva ej dragit den slutsatsen, att vetenskapens framsteg bestå just i att finna nya och opröfvade sanningar, att göra det förut omöjliga möjligt. Ännu kan det dock hända, att den obanade vildstig, som trampas af någon ensam, djärf forskare, kan blifva en vetandets allfarväg, på hvilken tusenden vandra, ehuru den som vill bryta nya vägar alltjämt följes af tvifvelsjuka blickar och hånleenden, ja till och med smädelser.

Dylika tankar väckas vid läsandet af ett märkligt arbete som kom ut förliden vinter, nämligen *Dolda krafter*, författadt af pseudonymen Eskil Eckhart. Bokens innehåll är sådant, att det säkert kommer att väcka motsägelser på grund af de myckna nya eller föga kända åsikter och fakta, som däri framföras. Men den som läser utan förutfattade meningar kan — äfven om han ej i allt instämmer med förf. — få en ny syn på förut okända eller oförstådda ting. För några kanske det skall kännas som om i en ogenomtränglig bergvägg en port öppnar sig och en väg spränges och att för ögat breder sig en utsikt af svindlande vidd.

* * *

»Dolda krafter» tillhör den af författarinnorna Anna Maria Roos och Lucie Lagerbielke utgifna skriftserien »Vägen» och är det onekligen mest framstående af de arbeten, som offentliggjorts i denna. Den utgör hufvudsakligen en sammanfattande framställning af de osinnliga krafter, som verka inom människan och är, så vidt jag vet, åtminstone genom sin fullständighet det första arbetet i sitt slag inom den inhemska litteraturen. En ovanligt klar och säker planläggning, en fängslande stil, ett innehåll mer omväxlande än titeln ger föreställning om, böra göra den till en intressant läsning för vare sig meningsfränder eller motståndare.

»Dolda krafter» omfattar tre häften med de repektives

titlarna: »Lifsmagnetismen», »Psykisk kraft», »Andligt uppvaknande» och »Gudomlig magi».

Arbetets första del föregås af en inledning, författad af friherrinnan Lagerbielke. I denna redogöres för utgifvarinnornas åsikter och deras syfte med utgifvandet af »Vägen».

Därefter tager Eskil Eckhart, som ej är identisk med nyssnämnda programtals förf., till orda. Eskil Eckhart, som haft en mångårig praktik som hypnotisör, redogör för en del intressanta fall af sjukdomars botande genom hypnotisk behandling. På grundvalen af dessa fakta lämna en ingående och vetenskapligt hållen framställning af hypnotism och magnetism som läkemetoder, hvilka förf. anser borde användas i mycket större utsträckning än hittills skett. Här må i förbigående upplysas, att magnetism skiljer sig från hypnotism, därigenom att förutom uppmärksamhetens koncentrerande hos patienten samt psykiska suggestioner äfven s. k. magnetiska strykningar användas som botemedel. Förf., som praktiserat den magnetiska metoden, föredrager denna. Hans iakttagelser om dess verkningar och förutsättningarna för dess framgång skilja sig i mycket från gängse åsikter. En utförlig redogörelse för allt detta kan af många skäl ej ifrågakomma och skulle snarare tillhöra en medicinsk tidskrift. Af förf:s om skarp iakttagelse och själfständigt tankearbete vittnande rön vill jag därför blott framhålla ett. Eskil Eckhart upptager nämligen Mesmers mycket förhånade teori, att en från magnetisören utströmmande kraft, som öfverföres till patienten, är en väsentlig orsak till metodens lyckliga verkan. Likaväl som människokroppen utsänder värme- och s. k. osynliga ljusstrålar, utgår från den en kraftströmning, äfven den bestående af etervibrationer. Den är ett utflöde från människans själfva lifskraft, som förf. benämner »lifsmagnetismen». Hos dem, som hafva förmågan att hypnotisera, uppträder den med synnerlig styrka. För denna åsikt lämnar förf. åtskilliga bevis, öfvertygande, som mig synes. För öfrigt, att en kraftöfverföring verkligen äger rum, kan undertecknad, som under en sjukdom åtnjutit magnetisk behandling, af egen erfarenhet intyga.

I »Psykisk kraft» fortsättes skildringen af somnambulismens fenomen, och många intressanta fakta meddelas, hvaraf flertalet dock äro hämtade ur utländska vetenskapsmäns arbeten. Särskildt märkvärdiga äro de erfarenheter som gjorts af själens förmåga att genom viljekraft inverka ej blott på den egna kroppen

utan t. o. m. på oorganisk materia, och hvilka på ett oförtydligt sätt ådagalägga hvad förf. kallar »den äfven rent *fysiska realiteten* af våra tankar och känslor». Vidare behandlas telepati och clairvoyance. Sällsammast och minst känt är väl psykometriens ännu oförklarade, men vetenskapligt konstaterade fenomen. Här i framställningen af sjäslifvets hittills minst studerade yttringar liksom i bokens sista del möter man för öfrigt en lucka i det annars förtjänstfulla arbetet. Enligt förf. utgöres den immateriella delen af människans väsen af tvänne »delar», nämligen *själ* och *ande*. Denna åsikt uttalas väl af många filosofer och framträder äfven i bibeln, men för den ej akademiskt bildade allmänheten är den föga känd; för de flesta äro de bägge orden synonyma. Därför, enär »Dolda krafter» skall vara ett populärt arbete, hade det varit önskligt, att Eskil Eckhart ej glömt att gifva en definition af dessa begrepp. Saknaden däraf försvårar uppfattningen och kan leda till missförstånd, äfven då läsaren intuitivt gissar meningen, hänger hela uppfattningen så att säga i luften.

Så långt kunna många läsare med instämmande följa förf., men innehållet i andra delens sista kapitel, »Den osynliga världen», och i tredje delen skola de flesta kanske icke förmå smälta. Eskil Eckhart kommer in på områden, där människors meningar bero mindre på logiska slutledningar och bevis än på personliga upplevelser och den individuella utvecklingen. Och förf:s åsikter verka så mycket mer öfverraskande genom det föregående innehållets objektiva och vetenskapliga karaktär. Han förfäktar med styrka sin tro på tillvaron af andeväsen, af både högre och lägre art, och möjligheten för människor att träda i förbindelse med dem. Detta låter ju som spiritism, och beröringspunkter finnas onekligen, men också olikheter. Och förf. själf polemiserar med öfverraskande skärpa mot denna riktning.

I tredje delen utvecklar Eskil Eckhart närmare sina åsikter i dessa frågor och meddelar de sannolikhetsbevis som kunna gifvas. Föf:s klara logik har ej håller här svikit honom, och hans skäl äro i själfva verket oemotsägliga för dem som tro på en transcendent verklighet samt kunna och vilja tänka. Ett kategoriskt förnekande vore konsekvent blott hos en afgjord materialist. Eskil Eckharts ord bära vittne om ett skarpt förstånd, som först efter mycket tänkande och pröfvande godkänt dessa åsikter, och hvarje tal om fantasteri borde förstummas inför det djupa allvar som ljuder ur hans stämma. Men emellan erkännandet

af möjligheten utaf änglars tillvaro och en bestämd öfvertygelse om dess faktiska verklighet är dock ett stort steg, till och med för den som vore böjd att dela förf:s åsikter. Men äfven den som ej känner sig öfvertygad bör en sådan bok kunna lära att ej tviflande rycka på axlarna, utan stanna och lyfta på hatten inför lifvets okända möjligheter.

* * *

Sista kapitlet bär öfverskriften »Gudomlig magi». Den som uppmärksam läst Eskil Eckharts bok och följt honom på hans forskningsfärd genom hemlighetsfulla områden ser honom här visa på målet för sitt ihärdiga sökande, finner hans ord vara slutstenen i den tankebyggnad som uppförts inför ens ögon. Det står i slutet af kapitlet om andligt uppvaknande en dikt, i hvars rytmer klingar en sällsam, ljus drömmelodi. I denna dikt finnas följande ord: »Vet det, du unga, som trår emot stjärnor...»

Dessa ord: »som trår emot stjärnor...» kunde stå som ett valspråk på bokens första blad, ty mer än något annat äro de ett symboliskt uttryck för den lifsåskådning som bär upp hela arbetet. I de båda första delarna förnimmer man den blott som en underström af värme. Ibland falla från förf:s läppar ord som likna glimtar från en aflägsen eld eller toner från en fjärran klingande sång. Men i sista delen bryter elden fram med klara lågor, och dess värme ger språket högre lyftning och skönhet, där komma ord som hafva något af den svärdets genomträngande kraft och den ljusets bländande glans de tala om, ord som likna eldtungor, hvilkas susande smälter ihop till en lofsång om ångestfullt sökande hjärtans ro vid målet, om det eviga Ljusets seger öfver själens mörker.

A. U.

* ————— *

Litteratur.

Tolstoj och Dostojevski af *D. Meresjkovski.*

Det är ej ofta man ibland de många nyheterna på bokmarknaden, dessa storartade stilprof, som afhandla allt mellan himmel och jord utom det som närmast berör så väl vårt innersta som

världsalltet, finner en bok som denna, hvilken utom att medelbart upplysa och uttyda tvänne stora andar och temperament desslikes omedelbart gifver oss författarens egen särartade och djupa personlighet. En framstående engelsk konstskännare har sagt, att »en kritiker är den som för oss framställer ett konstverk i en form afvikande från dess egen» — »konst uppstår ur personlighet, därför är det endast för personlighet som konsten uppenbaras och från mötet mellan dessa två kommer den rätta tolkande kritiken». Och i huru hög grad detta yttrande slår hufvudet på spiken bevisas bäst genom att se hvilket nytt ljus en personlighet sådan som Meresjkovskis förstår att kasta öfver tvenne existenser, så kända och dock så gåtfulla som Tolstojs och Dostojevskis.

Visserligen få vi till lifs en hel del yttre sakkänedom om dessa tvenne sins emellan så olika konstnärsnaturer, om deras lif, åskådning och egenart som stilister och författare, men bakom allt detta skymtar Meresjkovskis spanande blick, som med fruktansvärdt allvar genomsöker samtiden för att finna den ande, som skall förena motsägelserna inom den europeiska kulturen. Det är hans orubbliga tro, att det är den slaviska intelligensen med dess religiösa grunddrag, som en gång skall mottaga uppenbarelsen och för världen förkunna det tredje rikets tillkomst, det rike, om hvilket Kristus talar i Johannes 16:de kapitel. Men för att med honom kunna tro och fatta detta, måste man i sin natur ha någonting som reagerar för denna slaviska ande, denna underliga, nästan skrämmande blandning af medeltida, sinnlig mystik och hypermodärn, öfverretad känslighet, hvars böjelse för det abstrakta och spekulativa ännu så länge är österlandets förseglade språk för vårt praktiska, utåtvända västerland: för oss, som genom böcker hällre vilja komma i större kontakt med den yttre världen än att nödgas pejla våra innersta, ignorerade, om än anade djup. Det är dessa djup Meresjkovski vill nå hos oss genom att upp-daga dem i förstora skala hos tvenne hvarandra motsatta jättetyper, djupen där det andliga tangerar det kroppsliga och upp-går däri i en mystisk enhet, där det onda och det goda ej längre synas de åtskilda utan de samstämmande tonerna i det timliga harmoni, där naturens heliga omedvetenhet upptages och förvandlas i det översinnliga heliga medvetenhet.

Detta problem, den slutliga föreningen mellan de två principer som under olika namn regerat världen allt intill våra dagar, kristendom och hellenism, arierism och semitism eller som Meresjkovski själf benämner dem med ett uttryck lånadt från Dostojevski, människoguden och gudamänniskan, har han redan utförligt behandlat i sin mäktiga trilogi »Gudarnes död». Nu framställer han det åter men i en lättfattligare form, förkroppsligadt i dessa tvenne, Tolstoj och Dostojevski — den ene en arisk ande, som till sist öfvergått till semitismen, den andre en kristen ande, som till sin fullkomning kräfd hellenismens harmoni. I våra

dagar, då det mer än någonsin förr är ett behof att påvisa den inre enheten mellan dessa tvenne endast skenbart sig motsägande principer, är det af största intresse att läsa en utläggning af en så intelligent, skeptisk och på samma gång djupt religiös personlighet som Meresjkovskis.

Hans uppfattning om Tolstoj verkar i hög grad förvånande, troligen ej minst för den sistnämnde själf, som här får höra en hel del slutledningar hämtade ur hans lif och läror, nästan anstötliga i sin uppriktighet, då det gäller en ännu levande författare. I början verka dessa afslöjanden rent utaf som ett utslag af illvilja och skadeglädje, men efter något närmare inträngande i författarens mening finner man, att så ej kan vara fallet. Det förräderi mot sin konst, som Tolstoj på gamla dagar gjort sig skyldig till och som måste verka nedsättande både för honom själf och för andra hans yrkesbröder, får snarare genom Meresjkovskis utläggning ett försonande drag, ty medan han gisslar, pekar han på storheten i en natur, som en gång bragt ifrån sin sunda kroppslighet, ej kunde kompromissa, ej låta det andliga genomsyra det kroppsliga, utan måste öfvergå till fientlighet mot allt hvad han förut dyrkat. För honom var det ett antingen—eller. Med skarp blick har han ock lyckats fånga det egenartade i Tolstojs penselföring, denna hans underbara instinkt att utvälja just de yttre drag som göra situationen för sinnena påtaglig, ja ibland nästan kväfvande realistisk. Som motsats mot denna med rent yttre medel verkande realism sätter han Dostojevskis skildringar af spröda förmimmelser, af själar som skapa sig situationer, hvilka ej ha betydelse annat än som hölje och relief åt den handlande intelligensen. Äfven Dostojevski älskar realismen inom konsten, »en realism som s. a. s. går till det fantastiska», för att använda hans egna ord. »Hvad de flesta kalla fantantiskt och exceptionellt är för mig ofta det verkligas egentliga väsen». Men också här kommer skillnaden in. Medan Tolstoj älskar tingen och naturen som »en fortsättning af sitt eget väsen», emedan »både hans styrka och svaghet ligga däri, att han aldrig förmått helt och klart särskilja det kulturella från det primitiva, lösgöra människan från naturen», begagnar Dostojevski företeelserna endast som en symbol, en förevändning för det eviga varandet, det som för alla tider uttryckts genom slutstroferna i Faust: »Alles Vergängliche ist nur ein Gleichniss».

Samma kontrast möter oss också och följdriktigt i de tvenne författarnes uppfattning af dödens förhållande till lifvet. Meresjkovski uttrycker det sålunda: »För Tolstoj existerar blott den eviga motsättningen lif och död; för Dostojevski blott deras eviga enhet», och fortsätter längre fram med ett yttrande så betecknande för sin upphofsman att det bör citeras i sin helhet: »Den renaste, fullkomligaste kristendomen är lika förtroendefull mot lifvet, lika orädd för döden, har samma förmåga att göra det oförgängliga förgängligt som den fullkomliga hellenismen. Må vara att

liljorna på fältet i morgon vissna och kastas på elden, i dag fröjda sig dock Guds rikes söner öfver att »icke ens konung Salomo i all sin härlighet var så klädd som en af dem». Den helige Franciskus' leende, då han efter Alvernia-synens fador sjunger sin hymn till solen, erinrar om Sofokles leende, då han efter Oedipustragediens blodiga fador sjunger sin hymn till vinets och glädjens gud Dionysos. Något ungdomligt ljusst såväl här som där, den högsta vishetens stillhet».

Det är omöjligt att i utdrag gifva den minsta försmak af de storslagna utsiktspunkterna i denna bok, där tanken för att kunna följa förf. måste stiga till höjder, hvarifrån lifvet och världen te sig i ett perspektiv helt olikt det vanliga. Därför bör hvar och en, som har intresse för det clair-obscura inom själslifvet, som känt drömkänslor och tänkt drömtankar och som ej nöjer sig med den vanliga kosten — att ignorera dem — skaffa sig denna bok, läsa den i ensamhet och begrunda den väl.

M. Th.

— * —

Från kvinnovärlden.

England.

Debatten i Underhuset för den kvinliga rösträtten, sorgligt ryktbar genom det spektakel, som tillställts af en del på senare tid tillkomna oroliga element inom Englands kvinliga rösträttsrörelse, har fått en utförlig skildring i »The English Woman's Review».

En af årets viktigaste händelser, säger tidskriften, var debatten i Underhuset den 25 april rörande den kvinliga rösträtten, inledd af mr Keir Hardie. Efter att ha tecknat den kvinliga rösträttsrörelsens historia sedan år 1832, framställde talaren yrkandet, att Huset måtte besluta, att kön icke skulle utgöra något hinder för utöfvande af rösträtt till parlamentet. Flera talare biträdde yrkandet och yttrade sig med värme för reformen; en af ledamöterna sade sig vara för densamma, emedan allt slafveri af hvad slag det vara månne alltid varit honom förhatligt, det vore i hög grad löjligt att det kön, som gifvit England flera af dess regenter, icke skulle vara kvalificerad att rösta på en parlamentsledamot. En annan yrkade bifall på grund af att kvinnorna otvifvelaktigt skulle med intresse och intelligens ägna sig åt politiken om de fingo rösträtt.

Naturligtvis höllo opponenterna ej inne med sina meningar. Mr Cremer (nobelpristagaren) förklarade, att han hade en alltför

stor aktning för kvinnorna för att vilja dra dem in på den politiska arenan och begära af dem, att de åtog sig förpliktelse och uppgifter, som de inte förstode sig på och, hvad värre var, inte frågade efter. Om landets kvinnor uppmanades att rösta i frågan, vore tal. öfvertygad om, att majoriteten antagligen inte skulle rösta alls eller också rösta nej. Den ifrågavarande motionens logiska följd skulle bli att kvinnorna erhöles rätt till säte i parlamentet; men genom sin fysiska natur voro de icke lämpade för utöfvande af politiska värf.

I samma anda talade en annan ledamot, mr Evans. Men knappt hade han yttrat några ord, förrän han afbröts af oväsen från »the Ladies Gallery», satt i scen af några kvinnor, som redan gjort sig bemärkta för sitt anstötliga uppträdande vid valmötena. Rop på »votering!» höjdes och en flagga stackes ut genom läktarens galler. På talmannens befallning utrymdes nu galleriet och orostiftarinnorna aflägnades af polisen. Mr Evans fortsatte sitt tal till kl. 11, då enligt den parlamentariska regeln tiden var ute och debatten ajournerades. Huset säges ha varit mycket gynnsamt stämmt för motionen, och hade icke kvinnornas störande uppträde ägt rum, skulle måhända debatten fått en lyckligare utgång. Scenen på Underhusets läktare hade emellertid till följd att de kvinliga fackföreningsledarna förbjödos tillträde till sessionerna.

Att alla den kvinliga rösträttens måttfulla och allvarliga anhängare med indignation och djupt beklagande skulle betrakta dessa excesser faller af sig själf. I den stora rösträttsföreningens namn, »the National Union of Women's Suffrage», ha dess ledare genom insändare till de dagliga tidningarna förklarat, att föreningen ej har något att göra med eller står i ansvar för tillställningarna af uppträdet; en myckenhet andra protester att förtiga.

»The English Woman's Review» gör med anledning af denna ledsamma sak följande reflexioner:

»Det är sorgligt att behöfva konstatera att de medel, som användas af några nyförvärfvade rekryter inom rösträtts-saken, i sina yttringar blifvit allt våldsammare. Förgäfves söka de, som gärna vilja vara öfverseende mot alla som bekänna sig till den stora saken, urskulda deras handlingar med okunnighet och brist på erfarenhet. De kunna ej undgå att se, hurusom fienderna triumfera, de tvehågsna draga sig tillbaka och vännerna förtörnas åt införande af dessa barbariska seder i rösträttskampanjen. Om än de välkända rösträttsföreningarna alla med en mun fränsäga sig all samhörighet med dem, hvilkas föreställning om en politisk valstrid består i att föra oväsen utanför motståndarnas dörrar, att vifta med flaggor, att skrika på gatorna, ja, t. o. m. att skrida till handgripligheter, så måste de känna, att i den stora allmänhetens ögon, alla som gå under det misshagliga namnet »rösträttskvinnor», skäras öfver samma kam.

Och de, som satt denna föraktets stämpel på dem som

redan smickrat sig med att ha öfvervunnit löjets stadium, äro ej tillgängliga för några förnuftsskäl. Förblindade af, hvad man väl får antaga vara, deras känsla och öfvertygelse, hvartill bör läggas en viss svaghet för att väcka uppseende, lyssna de ej till några föreställningar och upprepa ideligen som papegojor samma skri. Icke för att en papegojas skri i och för sig alltid är oförnuftigt — det behöfver det ej vara — utan det är så, då det upprepas utan förnuft och utan afseende fäst på tid och rum.

Likväl ha vi ej skäl att förlora modet. 'Det är en usel klan, som ej har råd att offra en karl åt galgen», säger ett skotskt ordspråk. Och den kvinliga rösträttsrörelsen är ledd med alltför mycken klokhet, den hvilat på en alltför fast, af logik och 'common sens' byggd grundval för att kunna lida allvarligt afbräck genom några enfaldiga kvinnors oförnuftiga beteende».

* * *

Om den politiska rösträttens framsteg i Stor-Britanien lämnar den alltid mycket väl underrättade österrikiska tidskriften »Neues Frauenleben» en intressant redogörelse, af Emily Hill.

Såsom ett af kvinnorösträttens mest betydande steg i framåt-skridande riktning, som på många år tagits i England, nämnes den af premierministern i maj månad mottagna kvinnodeputationen. Då ministern, åtföljd af sin sekreterare, inträdde i den stora hallen till »the Foreign Office», väntade honom där en samling af 350 kvinnor af alla samhällsklasser: arbeterskor och doktorer, affärskvinnor och damer ur aristokratien. 40 parlamentsledamöter voro närvarande, bland dem Sir Wilfrid Lawson, en af den kvinliga rösträttens och nykterhetsrörelsens ifrigaste förfäktare, och mr Keir Hardie, arbetarepartiets ledare i Underhuset.

Sir Ch. Maclaren, ordf. i Underhusets komité för kvinnornas rösträtt, hade åtagit sig att introducera deputationen hos ministern och visade sig därigenom som den kvinliga rösträttsrörelsens trogne vän och som värdig son till mrs Pricilla Bright Maclaren, den nu redan 80-åriga pionären för denna rörelse.

Deputationens första talarinna var miss Emily Davies, en hvithårig nära 30-årig dam, en af stiftarinnorna af Girton College i Cambridge och ifrig medlem af Centralförbundet för kvinnans rösträtts exekutivkomité. Nästa talarinna var mrs Eva Maclaren, som representerade »the Women's Liberal Federations», hvilka räkna omkring 80,000 medlemmar. Hon förklarade det vara en oafvislig plikt af ett parlament, som gjorde anspråk på att verka i framåt-skridandets tjänst, att gifva kvinnorna politisk frihet. Miss Margaret Ashton, svägerska till Irlands statssekreterare mr Bryce, talade i flera liberala kvinnoföreningars namn och begärde rösträtt för kvinnor, på grund af deras uppfyllda medborgareplikter.

Arbetskorna hade ypperliga representanter ur sina egna led särskildt starkt intryck framkallade en fabriksarbeterska, då hon berättade, att hon sedan sitt elfte år aldrig njutit en måltid, som hon ej själf förtjänat.

De vid universiteten utbildade kvinliga läkarna och lärarinorna såväl som kvinnor tillhörande andra yrken representerades af miss Mary Baleson från Cambridge, hvilken utlade rösträttens nödvändighet för sina medsystrar.

Af premiärministerns personliga uttalanden om kvinnornas rösträtt framgick, att han var en entusiastisk anhängare af densamma; som regeringens första man kunde han emellertid endast uppmana till tålmod. Ministären vore ännu icke i stånd att omsätta sina önsknings i gärning; blott i en punkt kunde han redan nu tillmötesgå kvinnornas fordringar, deras valbarhet till fullmäktige för städerna och grefskapen (Borough and County Councils). Någon ur deputationen ropade: »Det nöja vi oss inte med!» Detta missnöje gaf sig samma eftermiddag ett våldsamt uttryck i ett friluftsmöte på Trafalgar Square, sammankalladt af de radikalare elementen och under ledning af chefen för Underhusets arbetareparti. Samtidigt demonstrerade Nationalförbundet för kvinnornas rösträtt i Exeter Hall under Sir Maclarens ordförandeskap, hvarvid en resolution antogs om att uppfordra premiärministern att bestämma en dag under pågående parlaments-session för diskuterande af den kvinliga rösträtten.

Anspelade på det här ofvan omtalade spektaklet på Underhusets fruntimmersläktare vid påsktiden, menar förf., att kvinnorösträttspartiet, ehuru icke ägande någon del i demonstrationen och ej räknade någon af sina medlemmar bland de utvisade damerna, tydligen visat, att det verkar för saken lika ifrigt som trots någon af de mest revolutionära agitatorerna och att resultatet måste blifva detsamma. Ingen reformrörelse kan någonsin försiggå utan förargelseväckande och störande mellanspel, men på samma gång genomföres ingen stor reform utan tillströmning af den stora massan af dem som arbeta och lida.

*—

En skrifvelse från Fredrika-Bremer-Förbundet rörande de kvinliga telegrafisternas ställning,

har enligt styrelsens beslut af 8 sept. inlämnats med följande lydelse:

*Till komiterade för uppgörande af förslag till förändrad
organisation m. m. vid Telegrafverket.*

Fredrika-Bremer-Förbundet, som under en följd af år med stort intresse följt telegrafisternas sträfvanden för en förbättrad ställning, anhåller härmed vördsamt att inför den kommission, som

af K. M:t erhållit i uppdrag att uppgöra förslag till förändrad organisation m. m. vid Telegrafverket få framlägga några synpunkter angående de förhållanden, som särskildt beröra kvinnorna inom verket.

Vid en jämförande blick på andra af statens verk, där kvinnor hafva tjänstemannaanställning, exempelvis Posten och Järnvägen, torde det genast falla i ögonen att kvinnornas ställning vid Telegrafverket är ogynsam. Och att en svår disproportion råder mellan de manliga och kvinliga funktionärernas aflöning och befodringsmöjligheter samt att den kvinliga personalens intressen allt för litet bevakats, framgår af följande öfversikt, i alla delar byggd på uppgifter, som inhemtats från tillförlitligt och sakkunnigt håll.

Ehuru i stort sedt utförande både kvantitativt och kvalitativt samma arbete som mannen erhåller telegrafisten (sedan löneregleringen 1902) 1,300 kr. och assistenten 2,200 kr. i begynnelselön. Samtidigt med fastställandet af denna lönestat väcktes inom den komité, som hade att uppgöra förslag till löneregleringen, fråga om nedbringande af de extra ordinarie telegrafisternas väntningstid på befordran från 17 till 10 år genom flera ordinarie tjänsters tillsättande, men som denna fråga icke vann understöd från telegrafstyrelsens sida, stannade komiténs förslag därvid att 13 års extra ordinarie tid ingalunda ansågs för lång för telegrafisterna under det att komitén samtidigt enades om den manliga personalens ökning i så stort antal, att då den nya regleringen vid 1903 års ingång trädde i kraft, till ordinarie befodrades sådana assistenter, som ej ens ett helt år varit i verkets tjänst. Lyckligtvis fästes dock Riksdagens uppmärksamhet genom enskild motionär på detta missförhållande, hvilket därigenom vann en så pass grundlig rättelse, att väntetiden för de extra ordinarie telegrafisterna nedsattes till omkring 5 å 6 år.

En bestämmelse, som endast drabbar kvinnorna i verket, förförtjänar äfven att anföras. Att Telegrafverket uppställer stränga fordringar på hälsa och kropps-konstitution för dem, som där söka inträde är helt naturligt, men i sanning hårdt förefaller det, att de extra ordinarie telegrafisterna efter långvarigt plikt-troget arbete under knappa aflöningsförhållanden, som utestänga möjligheten att stärka hälsan, äro nödsakade att för att vinna befordran till ordinarie tjänst, ånyo förete tillfredsställande läkarebetyg. Detta fordras icke af manlig extra ordinarie.

Äfvenledes i afseende å tjänstgöring äro assistenterna alltför mycket gymnade på telegrafisternas bekostnad. Efter genomgången kurs tagas de förra genast i användning med förbigående af kvinliga kamrater af långt äldre årskurser, så att antalet af extra ordinarie telegrafister, som blott tidvis äro anställda, torde stiga till ett hundratal, under det att bland de extra ordinarie assistenterna i den nuvarande uppsättningen ingen enda, om han ej själf så önskat, lämnats utan sysselsättning. Och i månadsarfvide får

den kvinnliga extra ordinarien nöja sig med $\frac{3}{4}$ af hvad den unge mannen för samma arbete erhåller.

Synnerligen bjärt framträder disproportionen mellan de kvinnliga och de manliga *stationsföreståndarnes* ställning. Då kvinnorna först funno användning som stationsföreståndare bereddes den bostad inom den vanligen af 3 rum och kök bestående stationslokalen. Innan telefonen medförde ett tungt arbetstillskott i föreståndarinnornas åligganden, ansågs den med dessa platser följande bostaden som en värdefull förmån. Men i och med telefonväsendets utveckling ändrades förhållandena därhän, att det till och med händt att föreståndarinnan, för att åtminstone under sin fritid finna lugn och ro, ej kunnat begagna sig af den med tjänsten förenade bostaden, utan nödgats skaffa sig sådan på annat håll. Samtidigt som sålunda bostadsförmånens värde genom telefons tillkomst nedsattes, pålades föreståndarinnorna ett i hög grad ökad arbete. Under en följd af år fingo de nämligen utan någon ersättning bestrida den dubbla expeditionen vid telegrafapparaten och telefonväxeln med all dess uppbörd och det gifves exempel på att de själfva varit nödsakade att anskaffa oundgängligt telefonbiträde efter att upprepade gånger därom förgäfves ha anhållit hos styrelsen.

Då dessa förhållanden gjorde föreståndarinnebefattningarna så föga eftersträfvansvärda, att innehafvarna ofta sökte befrielse därifrån för att i stället vinna anställning som biträdande telegrafister, fann sig Telegrafstyrelsen föranlåten att söka råda bot härför genom att tilldela föreståndarinnorna vid de stationer, där en mera afsevärd telefonuppbörd förekom, särskilda arfvoden på 100 å 200 kr. per år, liksom flertalet manliga föreståndare hade erhållit dylika tilläggsarfvoden till dubbla belopp. Af 102 kvinnostationer återstodo sålunda år 1902 blott 45 st., hvilkas föreståndarinnor icke åtnjöto större kontant aflöning än de biträdande telegrafisterna. Det vill då synas som alldeles själfallet, att när ny lönestat skulle uppgöras för att ordna de genom telefonväsendet inträdda nya förhållandena, man vid afvägandet af den riktiga proportionen mellan biträdande telegrafist och föreståndarinna, skulle fortgå på samma väg och höja de senares lön utöfver de förras, så att föreståndarinneplatserna blefvo eftersträfvansvärda och kunde besättas med de bästa krafterna. Detta blef dock icke fallet, ty ehuru komitéförslaget upptog särskild tjänstegrad för de kvinnliga stationsföreståndarna, så sammanförde Telegrafstyrelsen i sitt förslag föreståndarinnor och telegrafister i samma lönegrad — d. v. s. 1,300 kr. jämte tvenne ålderstillägg å 150 kr. efter 5 och 10 års tjänst, hvarutöfver skulle för föreståndarinnorna tillkomma förmånen af fri bostad, eller om sådan ej erhöles, 200 kr. i hyresersättning. Af det sagda framgår, att en försämring i föreståndarinnornas ställning i och med detsamma inträdde, ty dels erhålla de icke någon trygghet i sin ställning, utan kunna äfven mot sin vilja förflyttas till biträdande telegrafister, dels har

det ofvan omtalade särskilda arfvodet bortfallit och oaktadt sitt mera maktpåliggande arbete ha de jämnställt med telegrafisterna utom i fråga om den fria bostaden eller hyresersättningen, som dock icke upptages i ordinarie stat och hvarpå således pension icke får beräknas. Det motiv, som anförs för föreståndarinnornas uppförande i samma klass som telegrafisterna lyder sålunda: »att det vore af vikt att den förmån kunde bibehållas, hvarigenom en telegrafist, som under sin arbetskraftigaste tid fått nedlägga ett ofta ansträngande arbete på skötandet af en station, kunde till fördel för såväl verket som henne själf (!) vid högre ålder beredas ett efter hennes krafter mera lämpadt arbete såsom biträde å större station». En dylik motivering måste i sina konsekvenser rikta sig mot all fast anställning i befattningar af mera ansträngande art. Härvidlag är dock att märka, att styrelsen endast förbehållit sig dylik förfoganderätt gent emot kvinnorna, ehuru motiveringen ju i lika hög grad kan anses tillämplig på manlig föreståndare. Skulle det ur verkets egen synpunkt vara en fördel att vid högre ålder kunna förflytta en föreståndarinna till biträdande telegrafist, torde likväl denna fördel mer än motvägas af den omständigheten, att föreståndarinneplatserna genom deras ställande i samma nivå som biträdande telegrafisttjänsterna icke komma att blifva eftersökta af de dugligaste bland kåren, då en föreståndarinna för allt sitt ökade arbete och ansvar icke kan påräkna mer än den fria bostaden samt »förmånen» af att äfven mot sin önskan kunna förflyttas till biträde å annan station.

Klart är att en ändring i dessa förhållanden måste ske om de 100 stationer, som äro afsedda att förestås af kvinnor, alljämt skola kunna besättas på ett tillfredsställande sätt. Den väg man därvid har att följa är tydligen att för den kvinnliga personalen tillämpa samma grundsatser som följts med afseende på den manliga. För den sistnämnda har nämligen Telegrafstyrelsen ingalunda förbisett den hälsosamma sporre, som ligger i utsikten till befordran, i det att samtidigt med att det beslöts att de kvinnliga tjänsterna skulle utgöra en enda grupp, för de manliga stationsföreståndarna infördes ytterligare en kommissarie- och en direktörsgrad.

Antalet ordinarie assistenter är 110 med ett 60-tal extra ordinarie, och för dem finnes det 90 öfverordnade tjänster att sträfvä efter. I lägsta lönegraden uppbär manlig föreståndare 2,800 kr. i aflöning samt rätt till tvänne ålderstillägg å 400 kr. hvardera och kommer således, i det fall att han verkligen skulle stanna i denna grad under 10 års tid, att i densamma uppnå ett aflöningsbelopp å 3,600 kr. Telegrafistkåren består af 355 ordinarie med bakom dem stående minst 250 extra, och det kan omöjligt vara för Telegrafverket fördelaktigt att hela denna kår saknar all utsikt till befordran. Med sin i ordinarie stat upptagna aflöning å 1,300 kr. samt bostadsförmånen, uppskattad till 200 kr., står den kvinnliga föreståndaren redan från början till-

baka med icke mindre än 1,300 kr., och då hennes ålderstillägg utgå med blott 150 kr. hvardera, stannar hon efter deras intjänande för hela sin återstående tjänstetid vid en aflöning af 1,800 kr. eller precis hälften af hvad den manliga föreståndaren i lägsta graden kan uppnå. Och likväl är i många fall den enda egentliga skillnad, som förefinnes mellan dessa båda befattningar — *aflöningen*; ty ehuru det är afsedt att trafikens och uppbördens vid stationer med manlig föreståndare skola vara mera betydande äro i själfva verket en stor del af kvinnostationerna i det hänseendet med dem fullt jämbördiga. Som förhållandena nu stå ådrager icke en kvinnostation med både föreståndarinna och biträdande telegrafist Telegrafverket större kostnad än den manlige föreståndaren ensam, om sådan där anställes. Manlig föreståndare i stället för kvinlig skulle således medföra en betydande ökning i Telegrafverkets stat, ty föreståndaren skulle naturligtvis i likhet med föreståndarinnan behöfva biträde i arbetet. Äfven i öfrigt drager ett utbyte härutinnan ökade utgifter med sig. Föreståndarinnans bostadsrum, för hvilket afdrag skedde å hennes lön med 200 kr., tages då i anspråk såsom föreståndarens tjänsterum, enär han i motsats till föreståndarinnan anses behöfva sådant, hvarförutom anslag till budbäring m. m. ökas i afsevärd grad.

Enligt sakkunnigt utlåtande hafva Telegrafverkets kvinliga funktionärer, oaktadt sin på många vis svåra ställning, med framstående duglighet och nit skött de tjänster, som blifvit dem anförtrodda. Det synes då ock som om Telegrafstyrelsen borde låta sig angeläget vara att bereda dem skälig ersättning för det arbete och ansvar, som påläggas dem, synnerligast som en bättring i här berörda förhållanden icke endast skulle vara en gärd af rättvisa från Statens sida mot en grupp plikttrogna arbetare utan ock ur det allmännas synpunkt fördelaktigt.

På grund af hvad här ofvan anförts anhåller Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse vördsamt, att vid den förestående revideringen af Telegrafverkets stater vederbörlig hänsyn måtte tagas till de kvinliga funktionärernas ställning, så att anställning som stationsföreståndarinna må för telegrafisten blifva en befördran med fullgod ersättning för det maktpåliggande arbete, som tjänstens kräfver, att hyresförmånen må utbytas mot fast lön på det att pension må å densamma beräknas, samt att såväl begynnelselön som ålderstillägg må för telegrafistkåren i sin helhet höjas, då fördyrandet af alla lefnadsomkostnader gjort det allt svårare för de telegrafister, som i saknad af egen förmögenhet eller anhörigas hjälp äro hänvisade att försörja sig själfva, att med den nuvarande aflöningen bereda sig en bekymmersfri existens.

Föreningsmeddelande.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt har sammanträdtt till möte i Stockholm den 6 oktober i och för stadgerevision. Då Landsföreningen stiftades år 1903 antogs för denna endast interimstadgar med bestämmelse att revision af stadgarna skulle äga rum hösten 1906 och verkställas af därtill utsedda ombud.

* ————— *

Från skilda håll.

Danmark.

Reglementeringens upphäfvande. Den danska riksdagen har med en lag af den 30 mars 1906, som träder i kraft uti instundande oktober månad, upphäft prostitutionens reglementering, afskaffat den s. k. sedlighetspolisen samt förbjudit hållande af hus, där otukt bedrifves. Samma straff, som träffa dem som hålla hus, träffar äfvenledes kopplare. Lagen innehåller därjämte en hel del bestämmelser, art. 4—18, som röra förebyggandet och vården af de smittosamma könssjukdomarne, art. 9, särskildt sådana om förhållandet mellan amma och dibarn, i ty afseende. Art. 15 förbjuder anställande af prostituerade som uppapperskor på hoteller och därmed jämförliga ställen.

Den nya lagen betecknar en stor principiell seger för abolitionismen, och blifva en del bestämmelser, med afseende å hvilkas tolkning i framtiden man nu kan hysa någon tvekan, tillämpade i andan af riksdagens diskussion och justitieministerns förklaringar, torde den komma att motsvara allt hvad af den samma från abolitionistiskt håll väntats.

*

Finland.

Partierna och den politiska rösträtten. Den stora händelsen i våras, då finska medborgare utan åtskilnad på kön erhöilo samma politiska rättigheter, har inom alla partier framkallat en stark rörelse för väckande af den medborgerliga allmänandan. Bland senaste tidens åtgärder i detta syfte anteckna vi ur de finska tidningarna, att det *Gammalfenomenska partiet* haft ett stort till trängsel besökt möte i Åbo. Därvid höll bl. a. fröken Hilda Käkikoski ett föredrag om kvinnosaken och de skyldigheter, som numera sedan allmän rösträtt beviljats pålagts Finlands kvinnor. Talarinnan betonade särskildt, att intet kvinnoparti borde bildas för att få kvinnor in i representationen, och att man ej skulle fästa så stor vikt vid de kvinliga representanternas antal som deras duglighet, kvinnorna ingå i männens valföreningar och valförbund och genom deras medverkan få de sina representanter igenom. Emellertid borde både genom före-

drag och spridande af ströskrifter en liflig agitation för kvinnornas väckande vidtaga.

Kvinnor hörande till den ungfinska fraktionen ha nyligen i Helsingfors hållit ett möte, där det beslöts att deltaga i valen till landtagen inom ramen af det ungfinska eller finsksinnade konstitutionella partiet, understödjande dess partiprogram och dess kandidater, med villkor att partiet i sin helhet understödde kvinnornas särskilda önskningsmål och deras kandidater. På förfrågan hos partiets centralstyrelse har sedermera full visshet erhållits angående denna naturliga förutsättning för ett godt samarbete. Enligt beslut vid ofvannämnda möte har bland de ungfinska kvinnorna en centralkomité bildats med doktor Tekla Hultin såsom ordförande.

Konstitutionella ungdomsklubben har likaledes hållit möte, från hvilket sändts ett upprop till Finlands ungdom. Däri heter det bl. a.:

»För det nydaningsarbete, i hvilket hela vårt lands vakna medborgare deltaga, får icke ungdomen blifva främmande. Vi hafva äfven en plikt emot oss själfva. Finlands framtid har lagts i folkets händer; vid fyllda 24 år får hvarje man och kvinna rätt att deltaga i afgörandet af sitt lands öde. Men därmed följer skyldigheten att lära känna de plikter vi gå att ikläda oss, skyldigheten att lära känna våra lagar, våra institutioner och de utvecklingsmöjligheter, som i den närmaste framtiden ligga framför finska folket. Detta sker lättast genom att ansluta sig till föreningar. Finlands konstitutionella ungdom! Bilden i hvarje stad och i hvarje by i vårt land ungdomsklubbar eller föreningar, hvilka ansluta sig till Konstitutionella arbetareförbundet. Därigenom erhålles förmånen af ett planmässigt, ordnad arbete.»

I detta sammanhang påminnes läsaren om att den 1 okt. den nya lagen om kvinnans politiska valbarhet och rösträtt träd i kraft.

Post skriptum.

Deputationer. Ombud för de kvinliga rösträttsföreningarna uppvaktade lördagen den 6 okt. kl. 2 e. m. statsminister Lindman för att uttala sina önskingar om att regeringen ville uppta den kvinliga rösträtten på sitt program.

Flertalet lokalföreningar från Umeå till Malmö hade sändt ombud till uppvaktningen, så att deputationen räknade omkring 50 deltagare. De uppvaktandes talan fördes af Landsföreningens ordförande, skolföreståndarinnan fröken Anna Whitlock.

H. M. Konungen har beviljat samma representanter för rösträttsföreningarna audiens tisdagen den 9 oktober.

Böcker insända till Fredrika-Bremer-Förbundet apr.—okt. 1906.

- K. W. Appelberg boktryckeri:** I vår tids lifsfrågor. 10:e årg. 2:a—4:e häft.
H. Aschehoug & Cii: *Lie, Bernt, Underveis.*
Albert Bonnier: *Key, Ellen, Lifslinjer, III:e del.* — *Roos, Mathilda, En springande gnista och andra berättelser.* — *Niemann, Gerda, Inga Carrys historia.* — *Verdandis småskrifter nr 135—138.*
Kom. Bol. Chelius & Cie: *Westermark, O., »Mera sådant» eller en Nollas historia.*
Hugo Geber: *Ritter, T. H., Lifvets konst. Etiska fragment.* — *Molin, Adrian, Svenska spörsmål och kraf. 2:dra uppl.* — *Meresjkovski, Dimitri S., Tolstoj och Dostojevski.* — *Heiki, Eli, Vid gränsen. Ur hvita slafveriets historia.* — *Lönborg, Sven, Jesu etik.* *Mrs Camp: bell Praed, Nyria.*
Aktiebol. Hierta: *Mrs Humphry Ward, Fenwicks karriär.* — *Kuprin, A., Duellen.* — *Viebig, Clara, En moders son.*
Hälsövännens förlag: *Berg, Henrik, Hygieniska ströftåg.*
Nordisk förlag: *Hjort, Dagmar, Kvinderetsbevægelsen i Nordamerika.*
A. B. Sandbergs bokhandel: *Törne, Elsa, Renhet.*
W. Schultz: *Eklund, J. A., P. Genberg och hans filosofiska åskådning.*
Wahlström & Widstrand: *Forsslund, Karl-Erik, Landtliga låtar.* — *Eeden, Frederik van, Ut bland människorna.* — *Högdahl, Thor, Naturmålningar och vildmarkssagor.* — *Scherard, Robert Harborough, Oscar Wilde.*
Varias förlag: *Schöyen, E., Den hvita slafvinnan.*

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur apr.—okt. 1906.

Svensk:	Husmoderen.
Moral.
Nylænde.
Urd.
Wærn.	
Fataburen.
Folkskolans barntidning.
Hemåt.
Hvita Bandet.
Hälsövänner.
Idun.
Kyrklig tidskrift.
Nordisk tidskrift.
Nya kyrkans tidning.
Ord och bild.
Pedagogisk tidskrift.
Polstjärnan.
Saga.
Sedlighetsvänner.
Social tidskrift.
Statistisk månadsskrift.
Statistisk tidskrift.
Svensk bokhandelstidning.
Svensk damtidning.
Svensk läraretidning.
Sveriges väl.
Tidning för lärarinnor.
Tidning för Sveriges läroverk.
Tidskrift för hemmet.
Verdandi. | | Dansk:

Bog og Naal.
Det ny Aarhundrede.
Kvinden og Samfundet.
Kvindernes Blad.
Tidskrift for Sygepleje.
Kvennabladid. (Isländsk). |
| Finländsk: | | Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines.
Die Frauenbewegung.
Evangelische Frauenzeitung.
Monatsbericht des Vereins christlicher Lehrerinnen.
Neue Bahnen.
Neues Frauenleben.
Unterm Lazaruskreuz. |
| Finsk tidskrift.
Mot hemmet.
Nutid. | | Engelsk:

The English Woman's Review.
The British Journal of Nursing.
The Woman's Journal.
Women's employment. |
| Norsk: | | Fransk:

Bulletin de la société des Crèches.
La Femme.
La Vie heureuse.
Revue du Travail. |

Anmälan.

Dagny utkommer 1906 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* . . . kr. 3.50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre pr enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Paris 1902 det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj, och detta i sin egenkap af »antiseptiskt munvatten» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,

H. M:t Konungens hofleverantör

Stockholm.

Anonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Riks. Tel. 97 83.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.